

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 22. 5. 2018
COM(2018) 271 final

ANNEX

PRÍLOHA

k

odporúčaniu Rady

týkajúcemu sa vysokokvalitných systémov vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve

{SWD(2018) 173 final}

PRÍLOHA
RÁMEC KVALITY PRE
VZDELÁVANIE A STAROSTLIVOSŤ V RANOM DETSTVE

Deti majú právo na cenovo dostupné a kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve¹.

Európsky pilier sociálnych práv

Učenie sa a vzdelávanie sa začínajú od narodenia, pričom v živote detí má raný vek najväčší vplyv na ich formovanie, keďže vytvára základy pre ich celoživotný rozvoj. Týmto rámcom kvality sa stanovujú kľúčové zásady a európsky prístup k vysokokvalitným systémom vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve na základe osvedčených postupov v členských štátoch EÚ a moderného výskumu. Zahŕňa desať vyhlásení o kvalite, ktoré sú členené podľa piatich širších oblastí kvality: prístup, pracovná sila, učebný plán, monitorovanie a hodnotenie a riadenie a financovanie. V desiatich vyhláseniach o kvalite sa opisujú hlavné črty vysokokvalitných služieb, ktoré sa identifikovali v praxi. Rámec kvality predstavuje nástroj riadenia zameraný na poskytovanie usmernení v oblasti rozvoja a udržiavania systémov vzdelávania v ranom detstve. V záujme vytvorenia priestoru na sebahodnotenie a ďalšiu úvahu, rámec takisto poskytuje zoznam ukazovateľov, ktoré možno použiť na celoštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.

Hlavným cieľom rámca je poskytovanie kvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve pre všetky deti, pričom jeho vývoj sa riadi týmito zásadami:

- vysokokvalitné služby zohrávajú v podpore rozvoja a vzdelávania detí kľúčovú úlohu a z dlhodobého hľadiska zlepšujú ich šance na vzdelanie,
- účasť rodičov ako partnerov v rámci týchto služieb je zásadná – rodina je pre rast a rozvoj detí najdôležitejším miestom, pričom rodičia (a opatrovatelia) zodpovedajú za blahobyť, zdravie a rozvoj každého dieťaťa,
- služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve musia byť zamerané na dieťa, aktívne zapájať deti a brať na vedomie názory dieťaťa.

¹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_sk

RÁMEC KVALITY EÚ PRE VZDELÁVANIE A STAROSTLIVOSŤ V RANOM DETSTVE

PRÍSTUP všetkých detí ku kvalitným službám vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve prispieva k ich zdravému rozvoju a k úspechu vo vzdelávaní, pomáha obmedzovať sociálne nerovnosti a znižovať rozdiely v kompetenciách medzi deťmi s rôznym sociálno-ekonomickým zázemím. Spravodlivý prístup je takisto nevyhnutný v snahe zabezpečiť flexibilitu pre (opätovné) začlenenie rodičov, najmä žien, na trhu práce.

Vyhlásenia o kvalite:

1. Poskytovanie, ktoré je dostupné a cenovo dostupné pre všetky rodiny a ich deti.

Univerzálny právny nárok na služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve poskytuje pevný základ pre oslovenie všetkých detí. Údaje o obyvateľstve a prieskum názorov rodičov, pokiaľ ide o dopyt po miestach v rámci vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, môže slúžiť ako základ pre odhad ďalších potrieb a prispôsobenie kapacity.

Poskytovaním možno riešiť prekážky, ktoré bránia účasti rodín a detí. Uvedené môže zahŕňať úpravu požadovaných poplatkov za vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, a to s cieľom umožniť prístup aj pre domácnosti s nízkymi príjmami. Okrem toho existuje dôkaz, že flexibilita otváracích hodín a ďalšie opatrenia môžu umožniť najmä účasť detí pracujúcich matiek a detí zo skupín menších alebo znevýhodnených skupín.

Poskytovanie služieb, ktoré je rovnomerne rozložené medzi mestskými a vidieckymi oblasťami, bohatými a chudobnými štvrťami a regiónmi, môže rozšíriť prístup pre znevýhodnené skupiny v spoločnosti. Dostatočná ponuka a cenová dostupnosť vysokokvalitných služieb vo štvrtiach, v ktorých bývajú chudobné rodiny, rodiny etnických menších alebo migrantov, majú údajne najväčší vplyv na podporu rovnosti a sociálneho začlenenia.

2. Poskytovanie služieb, ktoré podporuje účasť, posilňuje sociálne začlenenie a zahŕňa rozmanitosť.

V prostrediach určených na vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve sa môže aktívne podporovať účasť rodičov, rodín a opatrovateľov prostredníctvom ich zapájania do rozhodovacích procesov (napr. v rodičovských výboroch). Oslovovanie rodín, najmä žien a znevýhodnených rodín alebo rodín menších či migrantov, cieľovými iniciatívami im umožňuje vyjadriť ich potreby, ktoré sa následne budú môcť zohľadniť pri prispôbovaní poskytovania služieb požiadavkám miestnych komunít.

Prijímanie pracovníkov z marginalizovaných skupín, skupín migrantov alebo menších možno podporiť, pretože sa ukázalo byť výhodou v prípade, že zloženie pracovníkov v prostrediach vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve odráža rôznorodosť v komunite.

Vytváranie ústretového prostredia pre deti, ktoré si váži ich jazyk a domáce zázemie, prispieva k rozvoju ich pocitu príslušnosti. Náležitý kontinuálny profesijný rozvoj takisto pripravuje pracovníkov na to, aby vítali a podporovali dvojazyčné deti.

Prostredia vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve môžu viesť k vytvoreniu dobrých postupov v rodinách v záujme plynulého prechodu z domáceho prostredia do dotknutého prostredia a podporiť vysokú mieru účasti rodičov organizovaním konkrétnych iniciatív.

PRACOVNÍCI sú najvýznamnejším faktorom pre výsledky z hľadiska blahobytu, vzdelávania a rozvoja detí. Preto sa pracovné podmienky a profesijný rozvoj pracovníkov považujú za základné prvky kvality.

Vyhlásenia o kvalite:

3. Kvalifikovaní pracovníci s počiatočnou a kontinuálnou odbornou prípravou, ktorá im umožňuje plniť si svoju profesijnú úlohu.

Predpokladá sa, že účinné systémy vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve posilňujú profesijné postavenie pracovníkov, ktoré sa vo všeobecnosti považuje za kľúčový faktor kvality, prostredníctvom zvyšovania úrovni kvalifikácie a ponuky flexibilných kariérnych vyhládok a alternatívnych dráh pre asistentov. Uvedené sa môže podporiť zameraním sa na pedagogickú pracovnú silu tvorenú odborníkmi, ktorí sú držiteľmi plnej odbornej kvalifikácie so špecializáciou na vzdelávanie v ranom detstve na úrovni ISCED 6, a to okrem pomocných pracovníkov.

Moderné programy počiatočného vzdelávania sa tvoria v spolupráci s odborníkmi z praxe, pričom zabezpečujú náležitú rovnováhu medzi teóriou a praxou. Prínosom je takisto to, ak vzdelávacie programy zabezpečujú lepšiu prípravu pracovníkov na kolektívnu prácu a posilňujú kompetencie v oblasti reflexie. Takéto programy môžu ťažiť z odbornej prípravy pracovníkov na prácu s jazykovo a kultúrne rôznorodými skupinami z rodín menšín a migrantov a z rodín s nízkymi príjmami.

Pracovníci, ktorí sú vybavení schopnosťou sledovať potreby malých detí z hľadiska rozvoja a dokážu odhaliť potenciálne problémy súvisiace s rozvojom, môžu aktívnejšie podporovať rozvoj dieťaťa. Z pravidelných príležitostí na kontinuálny profesijný rozvoj prispôsobených na mieru ťažia všetci pracovníci vrátane asistentov a pomocných pracovníkov.

Pokiaľ ide o potrebné prvky rozvoja a psychológie dieťaťa, kompetencie pracovníkov by mali zahŕňať aplikovaný modul ochrany detí a zo všeobecnejšieho hľadiska práva dieťaťa.

4. Podporné pracovné podmienky vrátane odborného vedenia, ktoré vytvárajú príležitosti na pozorovanie, reflexiu, plánovanie, tímovú prácu a spoluprácu s rodičmi.

Systémy vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ktoré sa zameriavajú na zlepšené pracovné podmienky vrátane primeranejších úrovni mzdy, môžu zo zamestnania v oblasti vzdelávania v ranom detstve urobiť lákavejšiu alternatívu pre lepšie kvalifikovaných pracovníkov, ktorí hľadajú riadne kariérne uplatnenie.

Pomery medzi dospelými a deťmi a veľkosti skupín sú najprimeranejšie, ak sú vhodné navrhnuté pre vek a zloženie skupiny detí, keďže mladšie deti si vyžadujú väčšiu pozornosť.

Odborné vzdelávacie komunity, pokiaľ existujú v rámci a naprieč daných prostredí, preukázali pozitívny vplyv tým, že poskytli čas a priestor pre kolegiálnu spoluprácu a spoločnú prácu.

Ponuka mentorstva a dohľadu pre novoprijatých pracovníkov počas ich uvádzania do práce im môže pomôcť v tom, aby rýchlo spĺňali príslušné profesijné pravidlá.

UČEBNÝ PLÁN je výkonným nástrojom na zlepšenie blahobytu, rozvoja a vzdelávacej skúsenosti detí. Širokým pedagogickým rámcom sa stanovujú zásady pre udržateľný rozvoj detí prostredníctvom postupov v oblasti vzdelávania a starostlivosti, v ktorých sa zohľadňujú ich záujmy, potreby a možnosti.

Vyhlásenia o kvalite:

5. **Učebný plán založený na pedagogických cieľoch, hodnotách a prístupoch, ktoré deťom umožňujú, aby dosiahli svoj plný potenciál so zameraním na ich sociálny, emocionálny, kognitívny a fyzický rozvoj a ich blahobyt.**

Pedagogické prístupy zamerané na dieťa môžu lepšie podporovať celkový rozvoj detí, poskytnúť podporu ich stratégiám učenia sa a presadzovať ich kognitívny a nekognitívny rozvoj systematickejšim budovaním experimentálneho vzdelávania, hry a sociálnych interakcií.

Existujú presvedčivé dôkazy o tom, že explicitný učebný plán je výhodou, keďže môže poskytnúť koherentný rámec pre starostlivosť, vzdelávanie a socializáciu ako integrálne súčasti poskytovania vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. V ideálnom prípade takýto rámec vymedzuje ciele vzdelávania podľa veku, pričom pedagógom umožňuje prispôbiť ich prístup individuálnym potrebám detí, a zároveň môže poskytovať usmernenia pre vysokokvalitné vzdelávacie prostredie. Je v ňom riadne zohľadnená otázka zabezpečenia dostupnosti kníh a ostatných tlačенých materiálov s cieľom pomôcť rozvoju gramotnosti detí.

Účinný rámec pre učebný plán podporuje integráciu migrantov prostredníctvom presadzovania rozmanitosti, rovnosti a jazykového povedomia. Môže podporovať rozvoj ich materinského jazyka i jazyka vzdelávania.

6. **Učebný plán, ktorý od pracovníkov vyžaduje, aby spolupracovali s deťmi, kolegami a rodičmi a aby sa zamýšľali nad ich vlastnou praxou.**

Učebný plán môže pomôcť lepšie zapájať rodičov, zainteresované strany a pracovníkov a zabezpečiť, aby primeranejšie reagoval na potreby, záujmy a potenciál detí.

V učebnom pláne sa môžu vymedziť úlohy a postupy pre pracovníkov v záujme pravidelnej spolupráce s rodičmi, ako aj s kolegami z iných služieb pre deti (vrátane sektorov zdravia, sociálnej starostlivosti a vzdelávania).

Učebný plán môže eventuálne poskytovať usmernenia nabádajúce pracovníkov v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, aby sa spojili s pracovníkmi škôl v súvislosti s prechodom detí na základné školy a/alebo do predškolských zariadení.

MONITOROVANIE A HODNOTENIE sú faktormi, ktoré umožňujú udržateľnú kvalitu. Tým, že poukazujú na silné a slabé stránky, príslušné postupy môžu byť dôležitými prvkami na zvyšovanie kvality systémov vzdelávania v ranom detstve. Zainteresovaným stranám a tvorcom politiky môžu poskytnúť podporu pri uskutočňovaní iniciatív, ktoré reagujú na potreby detí, rodičov a miestnych komunít.

Vyhlásenia o kvalite:

7. **Monitorovanie a hodnotenie poskytujú informácie na príslušnej miestnej, regionálnej a/alebo celoštátnej úrovni na podporu nepretržitého zlepšovania kvality politiky a praxe.**

Transparentné informácie o službe a pracovníkoch alebo o implementácii učebného plánu na príslušnej celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni môžu pomôcť zlepšiť kvalitu.

Pravidelné informovanie v podobe spätnej väzby môže zjednodušiť proces hodnotenia politik, a to aj umožnením analýzy využívania verejných zdrojov a toho, čo je efektívne a v akom kontexte.

Na účely identifikácie vzdelávacích potrieb pracovníkov a prijímania správnych rozhodnutí o najlepšom spôsobe zlepšenia kvality služieb je prospešné, ak budú vedúci pracovníci v oblasti vzdelávania v ranom detstve získavať príslušné údaje včas.

8. Monitorovanie a hodnotenie, ktoré je v najlepšom záujme dieťaťa.

V záujme ochrany práv detí by mali byť spoľahlivé politiky v oblasti ochrany/bezpečnosti detí začlenené do systému VSRD s cieľom pomôcť chrániť deti pred všetkými formami násillia. Politiky na ochranu dieťaťa by mali zahŕňať štyri široké oblasti: 1) politika, 2) ľudia, 3) postupy a 4) zodpovednosť. Ďalšie informácie o týchto oblastiach možno nájsť v dokumente s názvom „Štandardy pre bezpečnosť detí a ako ich vykonávať“, ktorý vydala organizácia Keeping Children Safe².

Procesy monitorovania a hodnotenia môžu podporiť aktívne zapájanie a spoluprácu medzi všetkými zainteresovanými stranami. Každý, koho sa týka rozvíjanie kvality, môže prispieť k postupom monitorovania a hodnotenia a ťažiť z nich.

Dostupné dôkazy naznačujú, že kombináciou metód monitorovania (napr. pozorovanie, dokumentácia, opisné hodnotenie kompetencií detí) sa môžu poskytnúť užitočné informácie a zohľadniť skúsenosti a rozvoj detí, pričom sa pomôže hladkému prechodu na základnú školu.

Monitorovacie nástroje a participatívne hodnotiace postupy možno vytvoriť s cieľom umožniť deťom, aby boli vypočuté a aby otvorene hovorili o svojich skúsenostiach s učením sa a socializáciou v rámci dotknutých prostredí.

RIADENIE A FINANCOVANIE sú nevyhnutné na to, aby mohlo poskytovanie vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve zohrávať úlohu v osobnom rozvoji detí, ako aj pri znižovaní rozdielov v úrovni dosiahnutého vzdelania a pri podpore sociálnej súdržnosti. Riadenie musí byť súčasťou komplexného systému koherentných verejných politík, ktoré prepájajú vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a iné služby starajúce sa o blahobyt malých detí a ich rodín.

Vyhlásenia o kvalite:

9. Zainteresované strany majú jasné a spoločné chápanie svojej úlohy a povinností a vedia, že sa od nich očakáva, že budú spolupracovať s partnerskými organizáciami.

Pri poskytovaní vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve by sa malo v ideálnom prípade úzko spolupracovať so všetkými zariadeniami služieb pre deti vrátane sociálnych a zdravotných služieb, škôl a miestnych zainteresovaných strán. Takéto spojenia medzi agentúrami sa ukázali byť účinnejšie, ak sa riadili koherentným politickým rámcom, ktorý môže proaktívne podporovať spoluprácu a dlhodobú investíciu do miestnych komunít.

Pre návrh a implementáciu poskytovania vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve sa ukázalo byť kľúčové zapojenie zainteresovaných strán.

Zodpovednosť za všetky predpisy v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a za financovanie môže mať v ideálnom prípade rovnaké oddelenie.

10. Právne predpisy, regulácia a/alebo financovanie podporujú pokrok smerom k univerzálnemu nároku na verejne dotované alebo financované vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, pričom o pokroku sú pravidelne informované všetky zainteresované strany.

Zlepšenie kvality poskytovania služieb pre všetky deti možno lepšie dosiahnuť postupným vytváraním univerzálného právneho nároku. Bolo by užitočné posúdiť, či trhovo orientované služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve vytvárajú nerovnaký prístup alebo vedú k

² http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/rights_child/standards_child_protection_kcsc_en.pdf

nižšej kvalite pre znevýhodnené deti, pričom v prípade potreby sa vypracujú plány pre nápravne opatrenia.

Úzke prepojenie na politiky v oblastiach práce a zdravia a na sociálne politiky by bolo jednoznačne prínosom, keďže sa ním môže podporiť efektívnejšie prerozdelenie zdrojov zameraním sa na dodatočné financovanie v prospech znevýhodnených skupín a štvrtí.

